ELEANOR SHARPSTON
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2015. november 19.[1]

C-377/14. sz. ügy

Ernst Georg Radlinger
Helena Radlingerová
kontra
FINWAY a.s.

(a Krajský soud v Praze [prágai regionális bíróság, Cseh Köztársaság] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„93/13/EK irányelv — 2008/48/EK irányelv — A fizetésképtelenségi eljárásra irányadó nemzeti eljárási szabályok — A nemzeti bíróság azon kötelezettsége, hogy a fizetésképtelenségi eljárás során hivatalból vizsgálja az uniós fogyasztóvédelmi jogszabályokkal kapcsolatos kérdéseket — A »teljes hitelösszeg« jelentése — A teljeshiteldíj-mutató kiszámítása — A fogyasztói hitelmegállapodásokban szereplő tisztességtelen feltételek — A szankciós kikötések tisztességtelenségének vizsgálata — Az együttesen tisztességtelen jelleg megállapításának következményei”

1. Az alapeljárás adósok által fizetésképtelenségi eljárás keretében benyújtott járulékos kérelemre vonatkozik.[2] Az ezen eljáráshoz vezető tartozások abból erednek, hogy az adósok a fogyasztói hitelmegállapodás alapján vállalt kötelezettségeiket nem tudják teljesíteni. A Krajský soud v Praze (prágai regionális bíróság) az előzetes döntéshozatal iránti ezen kérelemben azzal kapcsolatban kér iránymutatást, hogy az ilyen eljárást rendező azon nemzeti eljárási szabályok, amelyek akadályozzák annak a meghatározásában, hogy az adósokra vonatkoznak-e a 93/13 irányelvben[3] és a 2008/48 irányelvben[4] előírt fogyasztóvédelmi szabályok, összeegyeztethetők-e az uniós joggal. E bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy milyen mértékben köteles ezeket a rendelkezéseket hivatalból vizsgálni, hogy figyelembe kell-e vennie vizsgálata során a hitelezők 2008/48 irányelv szerinti tájékoztatási kötelezettségét, hogyan kell a hitelmegállapodás szerinti szankciókat a 93/13 irányelv összefüggésében vizsgálni, valamint milyen hatásokkal kell járnia annak, hogy az ilyen szankciók együttesen tisztességtelenek.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — A „járulékos kérelem” kifejezésen a cseh jogban olyan kérelmet kell érteni, amelyet a fizetésképtelenségi eljárás során nyújtottak be, ennek a tényét a bíróságnak ezen eljárás keretében kell megállapítania.

3 — A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 25. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.).

4 — A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítés: HL 2009. L 207., 14. o., HL 2010. L 199., 40. o., HL 2011. L 234., 46. o.).

Az Európai Unió joga

A 93/13 irányelv

2. A 93/13 irányelv az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre alkalmazandó.[5] A 93/13 irányelv célkitűzései között szerepel annak a biztosítása, hogy a fogyasztókkal kötött szerződések ne tartalmazzanak tisztességtelen feltételeket, valamint a fogyasztók attól való védelme, hogy az eladó vagy a szolgáltató visszaéljen hatalmával, különösen az egyoldalú szabványszerződésekkel, valamint az alapvető fogyasztói jogoknak a szerződésekből való tisztességtelen kizárásával.[6] Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, „ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára”[7]. Az előzetesen megfogalmazott olyan feltételt, amelynek a tartalmát a fogyasztó nem tudta befolyásolni, mindig úgy kell tekinteni, hogy az a 3. cikk (1) bekezdése értelmében „egyedileg meg [nem] tárgyalt”[8]. A 93/13 irányelv melléklete tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők,[9] beleértve azokat, amelyeknek az a tárgya vagy hatása, hogy a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól aránytalanul magas összeg megfizetését követelik meg kártérítés címén.[10]

3. Valamely szerződési feltétel tisztességtelen voltát „azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével [kell megítélni], amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ [helyesen: a szerződéskötés időpontjában, a szerződés tárgyát képező áru vagy szolgáltatás természetének, a szerződéskötés valamennyi körülményének, továbbá e szerződés vagy más olyan szerződés összes többi feltételének figyelembevételével kell megítélni, amelytől e szerződés függ.]”[11]

4. A tagállamoknak a 93/13 irányelvet átültető jogszabályaikban elő kell írniuk, hogy a „fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”[12].

5. A tagállamok annak biztosítására is kötelesek, hogy „a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében […] megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását”[13].

5 — Az 1. cikk (1) bekezdése.
6 — A 93/13 irányelv (4) és (9) preambulumbekezdése.
7 — A 3. cikk (1) bekezdése.
8 — A 3. cikk (2) bekezdése.
9 — A 3. cikk (3) bekezdése.
10 — A melléklet 1. pontjának (e) alpontja.
11 — A 4. cikk (1) bekezdése.
12 — A 6. cikk (1) bekezdése.
13 — A 7. cikk (1) bekezdése.

A 2008/48 irányelv

6. A 2008/48 irányelv [14] a fogyasztóknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos megállapodásokra vonatkozó tagállami szabályok egyes aspektusait hangolja össze. [15] A (10) preambulumbekezdés kifejti, hogy jóllehet a 2008/48 irányelv hatálya az irányelvben kifejezetten meghatározásra került, a tagállamok az uniós jognak megfelelően az irányelv rendelkezéseit olyan területekre is alkalmazhatják, amelyek kívül esnek az irányelv hatályán. A 2008/48 irányelv következő célkitűzései relevánsak a jelen esetben: átláthatóbb és hatékonyabb fogyasztói hitelpiac belső piacon történő kialakítása [16]; teljes harmonizáció elérése úgy, hogy az Európai Unióban a fogyasztókat magas szinten és egyenlő módon védelmezik [17]; annak a biztosítása, hogy a hitelmegállapodások világosan és tömören tartalmazzanak valamennyi szükséges információt annak érdekében, hogy a fogyasztók a tények teljes ismeretében hozhassanak döntést, valamint annak érdekében, hogy a fogyasztók a hitelmegállapodás szerinti jogaikat és kötelezettségeiket megismerhessék, és [annak a biztosítása], hogy a fogyasztók információkkal rendelkezzenek az Európai Unió területén alkalmazott teljeshiteldíj-mutatókról (a továbbiakban: THM), lehetővé téve számukra e mutatók összehasonlítását. [18]

7. A 2008/48 irányelv a fogyasztói hitelmegállapodásokra vonatkozik. [19] Ugyanakkor kifejezetten kizárásra kerültek az irányelv hatálya alól az olyan megállapodások, „amelyek fedezete ingatlanfedezetű jelzálog vagy a tagállamokban az ingatlanokra általánosan alkalmazott más hasonló biztosíték vagy az ingatlanokhoz kapcsolódó valamely jog”. [20]

8. A 3. cikkben szereplő fogalommeghatározások közül az alábbiak relevánsak:

„c) »hitelmegállapodás«: olyan megállapodás, amely alapján a hitelező a fogyasztónak hitelt nyújt vagy annak nyújtására ígéretet tesz halasztott fizetés, kölcsön vagy más, ezekhez hasonló pénzügyi megoldás formájában [...]

g) »a hitel fogyasztó által viselt teljes költsége«: minden költség, ideértve a kamatot, jutalékot, az adókat és bármely olyan egyéb díjat, amelyet a fogyasztónak a hitelmegállapodás vonatkozásában meg kell fizetnie és amelyek a hitelező előtt ismertek [...]

h) »a fogyasztó által fizetendő teljes összeg«: a teljes hitelösszegnek és a hitel fogyasztó által viselt teljes költségének összege;

i) »teljeshiteldíj-mutató« [THM]: a hitel fogyasztó által viselt teljes költsége a teljes hitelösszeg éves százalékában kifejezve, beleértve – adott esetben – a 19. cikk (2) bekezdésében említett költségeket; [21]

[...]

l) »teljes hitelösszeg«: egy hitelmegállapodás értelmében rendelkezésre bocsátott felső összeghatár vagy teljes összeg;

14 — A 2008/48 irányelvet a 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv I. mellékletében található, a teljeshiteldíj-mutató kiszámításához alkalmazandó további feltevésekről szóló II. rész módosításáról szóló, 2011. november 14-i 2011/90/EU bizottsági irányelv (HL 2011. L 296., 35. o.) módosította. Mindazonáltal a 2011/90 irányelv a szóban forgó fogyasztói hitelmegállapodás megkötését követően lépett hatályba.

15 — 1. cikk.

16 — (6) és (7) preambulumbekezdés.

17 — (9) preambulumbekezdés.

18 — (19) és (31) preambulumbekezdés.

19 — A 2. cikk (1) bekezdése.

20 — A 2. cikk (2) bekezdésének a) pontja.

21 — A 19. cikk (1) bekezdése előírja, hogy a THM-t az I. melléklet I. részében meghatározott képletnek megfelelően kell kiszámítani. A 19. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy a THM kiszámítása céljából a hitel teljes költségének a meghatározása során a fogyasztó által fizetendő egyes díjakat ki kell zárni, míg egyes díjakat figyelembe kell venni. Az e díjakkal és költségekkel kapcsolatos részletek a jelen ügyben nem relevánsak, ennélfogva azokat a továbbiakban nem tárgyalom.

[…]”

9. Az 5. cikk a hitelmegállapodás megkötését megelőzően információk fogyasztók rendelkezésére bocsátásával kapcsolatos kötelezettséget ír elő. Jóllehet konkrétan e rendelkezés a jelen ügyben nem képezi kérdés tárgyát, az abban rögzített információk tükröződnek azon információk kötelező listájában, amelyeket a 10. cikk értelmében a fogyasztói megállapodásokba kell foglalni. Ez utóbbi 10. cikk megköveteli, hogy a hitelmegállapodásokat nyomtatott formában vagy más tartós adathordozón kell elkészíteni. Valamennyi szerződő félnek kézhez kell kapnia a hitelmegállapodás egy-egy példányát. [22] A 10. cikk (2) bekezdése 22 olyan információt sorol fel, amelyet bármely hitelmegállapodásnak világos és egyértelmű módon tartalmaznia kell. Ez a lista a következő információt tartalmazza: „a teljes hitelösszeg és a hitel lehívására vonatkozó feltételek” [23].

10. Amennyiben a 2008/48 irányelv harmonizálja a fogyasztói hitelmegállapodásokat, a tagállamok számára tilos eltérő rendelkezések bevezetése, valamint a fogyasztók számára annak az engedélyezése, hogy a nemzeti jog ezen irányelvet végrehajtó vagy annak megfelelő rendelkezéseiben rájuk ruházott jogokról lemondjanak. [24]

11. A tagállamoknak a 2008/48 irányelv végrehajtása érdekében hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat kell előírniuk. [25]

A nemzeti jog

Fizetésképtelenségi eljárás

12. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a fizetésképtelenségi eljárásra irányadó nemzeti szabályok a következőképpen alkalmazandók.

13. Valamely személy akkor fizetésképtelen, amikor a fizetés teljesítési idejének lejártát követő több mint 30 napon belül nem képes pénzügyi kötelezettségvállalásainak a teljesítésére. A nem kereskedőnek minősülő adós a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróságtól kérheti fizetésképtelenségének felülvizsgálatát és tehermentesítés útján történő megszüntetését. Az ilyen eljárásokban a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróság nem vizsgálhatja meg a regisztrált követelések valódiságát, összegét vagy a fizetésképtelenségi eljárásban elfoglalt rangsorát, még akkor sem, ha a 93/13 irányelv vagy a 2008/48 irányelv által szabályozott kérdések merülnek fel, kivéve ha ezeket a követeléseket a vagyonfelügyelő, másik hitelező vagy, kivételesen, maga az adós vitatja. Az érintett félnek ennek érdekében járulékos kérelmet kell benyújtania a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bírósághoz.

22 — A 10. cikk (1) bekezdése.

23 — A 10. cikk (2) bekezdésének (d) pontja. A „lehívás” kifejezés a 2008/48 irányelvben nem került meghatározásra. A Shorter Oxford English Dictionary a következő fogalommeghatározást tartalmazza: „kölcsönadás útján való pénzszerzésre irányuló cselekvés; kölcsönvétel”. Néha az olyan helyzetre való utalásként is értik, amikor a kölcsönt rendelkezésre bocsátják, és a kölcsönvevő részletekben jut a pénzeszközökhöz.

24 — A 22. cikk (1) és (2) bekezdése.

25 — 23. cikk.

14. Amennyiben a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróság jóváhagyta a fizetésképtelenség tehermentesítés útján történő megszüntetését, az adós járulékos kérelmet nyújthat be. Ha ez a kérelem végrehajtható nem biztosított követelésre vonatkozik, a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróság megvizsgálhatja azt. Mindazonáltal a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróság vizsgálata ennek során arra korlátozódik, hogy a követelés megszűnt-e, vagy elévült.[26] A nemzeti eljárási szabályok szerint a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróság nem vizsgálhatja érdemben a járulékos kérelmet, amennyiben az biztosított követelésekre vonatkozik.[27]

A fogyasztóvédelmi törvény és a fogyasztói hitel

15. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy érvénytelen minden olyan jogi aktus, amelynek tartalma vagy célja ellentétes valamely jogszabállyal, megkerüli azt, vagy amely a jóerkölcsbe ütközik.

16. A fogyasztói hitelmegállapodásokat írásba kell foglalni, és a hitelezőnek abba bele kell foglalnia többek között a teljes hitelösszeggel és a felszámított THM-mel kapcsolatos információkat. E kötelezettségek teljesítésének elmulasztása nem teszi a hitelmegállapodást teljes egészében érvénytelenné.[28] Mindazonáltal amikor a fogyasztó e tényre hivatkozik a hitelezővel szemben, akkor úgy kell tekinteni, hogy a hitelmegállapodás alapján fizetendő kamat a megállapodás megkötésétől az ezen időpontban alkalmazandó, a Cseh Nemzeti Bank által közzétett leszámítolási kamatlábnak felel meg, és a fogyasztói hitellel kapcsolatos minden más kifizetésre vonatkozó megállapodás érvénytelen.[29]

17. Érvénytelenek a fogyasztókkal kötött szerződések olyan megállapodásai, amelyek a jóhiszeműség követelményével ellentétben nyilvánvaló egyenlőtlenséget idéznek elő a fogyasztó kárára a felek jogaiban és kötelezettségeiben.[30]

A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

18. 2011. augusztus 29-én Ernst Radlinger és Helena Radlingerová (a továbbiakban: Radlingerék vagy fogyasztók vagy adósok) a Smart Hypóval (a továbbiakban: kölcsönadó) fogyasztói hitelmegállapodást kötött. E megállapodás szerint a Smart Hypo 1 170 000 CZK (43 205 EUR) kölcsönt nyújtott.[31] Radlingerék ennek fejében vállalták, hogy 2 958 000 koronát (109 231 EUR) 120 hónapon keresztül, minden hónap 20. napján 24 375 CZK (900 EUR) törlesztőrészletben fizetnek vissza (kivéve az első törlesztőrészletet, amelyet 33 000 CZK költséggel együtt 2011. augusztus 31-én kellett kifizetni: ezeket az összegeket levonták a kölcsönzött tőkeösszegből). A 2 958 000 CZK összeg a következőkből állt: i. 1 170 000 CZK tőkeösszeg; ii. a tőkeösszegre a hitelmegállapodás időszakára kiterjedően felszámított 10%-os éves kamat (összesen tehát 1 170 000 CZK); iii. a kölcsönadónak fizetendő 585 000 CZK (21 602 EUR) összegű díj; valamint iv. a fent jelzett költségek.[32] A megállapodás értelmében vett

26 — Az ilyen követelést ugyanúgy kell kezelni, mintha azt a vagyonfelügyelő vitatná (A 185/2013. sz. törvénnyel módosított, a fizetésképtelenségről és megszüntetésének módjairól szóló 182/2006. sz. törvény 410. §-ának (2) és (3) bekezdése, a továbbiakban: a fizetésképtelenségről szóló törvény).

27 — A fizetésképtelenségről szóló törvény 160. §-ának (4) bekezdése.

28 — A fogyasztói hitelről szóló 145/2010. sz. törvény 6. §-ának (1) bekezdése és e törvény 3. melléklete.

29 — A fogyasztói hitelről szóló törvény 8. §-a.

30 — A polgári törvénykönyv 55. §-ának (2) bekezdése és 56. §-a.

31 — A hozzávetőleges euróegyenértékeket a jelenlegi átváltási árfolyam alapján határoztam meg. Számtani műveleteim elvégzésekor kisebb nehézségem támadt a számításnál. Amennyiben a megállapodás szerint 120 x 24 375 CZK-t kell visszafizetni, akkor a teljes visszafizetés 2 925 000 CZK-t tesz ki, következésképpen az nem foglalja magában a 33 000 CZK-t (1 219 EUR).

32 — Az ii); iii) és iv) részekre a kölcsön „járulékos költségeiként” hivatkozom.

fizetési tervből következett, hogy Radlingerék visszafizetése tulajdonképpen a kölcsönadó 2011. augusztus 31. és 2017. július 20. között felmerülő költségeinek, kamatainak és díjainak a kifizetésére szolgálna. Kizárólag a visszafizetés 73. hónapjától kezdenék el a tőkeösszeg visszafizetését. A THM 28,9%-os volt. [33]

19. Ezzel egyidőben Radlingerék beleegyeztek abba, hogy a kölcsönt a következőképpen biztosítják: i. a családi házukra és a földterületükre jelzálogjog bejegyeztetésével; ii. e tulajdonra biztosítás kötésével, amelynek értelmében, ha a biztosítási esemény bekövetkezik, bármely juttatást közvetlenül a kölcsönadónak fizetnének; és iii. közjegyzői okirat végrehajtásával, amely a tartozás azonnali végrehajthatóságára vonatkozó kikötést foglal magában.

20. A törvényes késedelmi kamaton felül Radlingerék a hitelmegállapodásban arra is kötelezettséget vállaltak, hogy a tőkeösszeg 0,2%-ának megfelelő mértékű szerződéses szankciót fizetnek a kölcsönadó részére a tőke, a kölcsönadó díja vagy a kamat megfizetésében bekövetkező késedelem minden napjára vagy napjának bármely részére. Arra az esetre, ha a késedelem meghaladja az egy hónapot, Radlingerék azt is vállalták, hogy a szerződés által előírt egyszeri, 117 000 CZK (4 320 EUR) összegű késedelmi díjat és 50 000 CZK (1 846 EUR) átalányösszeget fizetnek a kölcsönadó – választottbírósági vagy bírósági eljárási, illetve jogi képviseleti költségeket nem tartalmazó – követelésbehajtási költségeinek ellentételezéseként. [34]

21. Amennyiben Radlingerék visszafizetése késedelmes vagy a kölcsönadó azt veszi észre, hogy a hitelkérelemben hamis vagy súlyosan elferdített információkat nyújtottak, vagy lényeges információkat hallgattak el, a kölcsönadó azonnali hatállyal követelheti a tőkeösszegnek a hitelmegállapodásban rögzített járulékos költségeivel együtt történő visszafizetését. Továbbá a szerződéses szankciók és a törvényes késedelmi kamat esedékessé válik.

22. 2011. szeptember 27-én a kölcsönadó arról tájékoztatta Radlingeréket, hogy tudomást szerzett arról, hogy elhallgatták előle azt az információt, amely szerint ingatlanjukat előzőleg végrehajtás alá vonták. A végrehajtást elrendelő végzés 4285 koronára (158 EUR) vonatkozott. A kölcsönadó azonban ennek alapján a teljes tartozás azonnali visszafizetését követelte. A kölcsönadó 2012. november 19-i levelében megismételte az annak a megállapítására irányuló kérelmét, hogy Radlingerék hitelmegállapodás értelmében vett kifizetései szabálytalanok és elkésettek voltak. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság szerint Radlingerék 2012 decemberéig nem estek késedelembe.

23. Az alapeljárásban alperes FINWAY a.s. (a továbbiakban: Finway vagy hitelező) később átvette ezeket a követeléseket a Smart Hypótól.

24. 2013. április 26-án a kérdést előterjesztő bíróság megállapította Radlingerék fizetésképtelenségét, vagyonfelügyelőt jelölt ki, valamint felszólította a hitelezőket követeléseik bejelentésére. 2013. május 23-án a fizetésképtelenségi eljárás keretében a Finway két végrehajtható követelést jelentett be. Az első 3 045 991 CZK (112 480 EUR) összegű biztosított követelés volt. A második 1 359 540 CZK (50 204 EUR) összegű egy olyan nem biztosított követelés volt, amely a 2011. szeptember 23. és 2013. április 25. közötti időszakra vonatkozó késedelem miatt naponta, a kifizetések 0,2%-át kitevő szankciót jelentette.

33 — A kérdést előterjesztő bíróság – mint a tények elbírálására kizárólagos hatáskörrel rendelkező bíróság – feladata a THM kiszámításának az ellenőrzése. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben megjelölt összegekre, valamint a 2008/48 irányelv 3. cikkének g), h), i) és l) pontjában szereplő fogalommeghatározásokra tekintettel nem értem, hogyan jött ki a 28,9%-os THM.

34 — Ezen összegekre együttesen „szerződéses szankciókként” hivatkozom.

25. 2013. július 3-án a bírósági eljárás során Radlingerék elfogadták a követelés végrehajthatóságát, de vitatták mind a biztosított, mind pedig a nem biztosított követelés összegét azon az alapon, hogy az eredeti hitelmegállapodás rendelkezései a jóerkölcsbe ütköztek. Azzal érvelnek, hogy az az összeg, amelynek a megfizetésére kötelesek (1 496 801 CZK [55 272,70 EUR]), lényegesen alacsonyabb, mint a Finway bejelentett követelése. A vagyonfelügyelő nem vitatta a Finway követelését.

26. 2013. július 23-i végzésével a kérdést előterjesztő bíróság jóváhagyta Radlingerék együttes tehermentesítését a törlesztések átütemezése formájában. A következő napon Radlingerék járulékos kérelmet nyújtottak be, amelyben annak a megállapítását kérik, hogy a Finway által bejelentett követelések nem jogosak, mert a jóerkölcsbe ütköznek.

27. A kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy a fizetésképtelenségi eljárásra irányadó nemzeti szabályok megakadályozzák abban, hogy érdemben vizsgálja Radlingerék járulékos kérelmét. Ezen szabályok értelmében az ilyen kérelmek kizárólag olyan ügyekben nyújthatók be, amelyekben az adós fizetésképtelenségének tehermentesítés útján történő megszüntetését a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróság jóváhagyta. A jelen esetben a nemzeti szabályok egyáltalán nem teszik lehetővé Radlingerék számára azt, hogy a biztosított követeléssel szemben járulékos kérelmet nyújtsanak be. Következésképpen a kérelem ezen részét el kell utasítani. Mindazonáltal a nemzeti szabályok biztosítják az adós számára azt, hogy a nem biztosított követeléssel összefüggésben járulékos kérelmet nyújtson be.

28. Radlingerék járulékos kérelmének elbírálása érdekében a Krajský soud v Praze (prágai regionális bíróság) az alábbiakban összefoglalt kérdéseket terjeszti előzetes döntéshozatalra:

1. Ellentétesek-e a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével és a 2008/48 irányelv 22. cikkének (2) bekezdésével vagy a fogyasztóvédelemre vonatkozó más uniós jogi rendelkezésekkel az olyan nemzeti szabályok, amelyek a fizetésképtelenségi eljárásban:

   – csak a vagyonfelügyelő, valamely hitelező vagy az adós által benyújtott járulékos kérelem alapján teszik lehetővé a nemzeti bíróság számára a fogyasztónak minősülő adóssal szembeni követelések valódiságának, összegének vagy rangsorának vizsgálatát?

   – kizárólag akkor engedélyezik az ilyen adós számára a hitelezők bejelentett követeléseinek a bírósági felülvizsgálatát kérni, i. amikor a fizetésképtelenségének tehermentesítés formájában történő megszüntetését jóváhagyták, ii. ha nem biztosított követelésekről van szó, és iii. az illetékes hatóság határozatával végrehajtható okiratba foglalt követelések esetében kizárólag annak a bizonyítása érdekében, hogy a követelés megszűnt vagy elévült?

2. A fogyasztói hitelmegállapodás alapján fennálló követelésekkel kapcsolatos fizetésképtelenségi eljárásban köteles-e a bíróság hivatalból – akár fogyasztói kifogás hiányában is – figyelembe venni a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségek teljesítésének kölcsönadó általi elmulasztását és a nemzeti jognak megfelelően a szerződéses megállapodások érvénytelenségét megállapítani?

Az első vagy második kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

3. Közvetlen hatállyal rendelkeznek-e a fent hivatkozott irányelvek ezen rendelkezései, és azok közvetlenül alkalmazhatók-e, tekintettel arra, hogy a járulékos eljárás bíróság általi hivatalbóli megindítása beavatkozik a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti horizontális viszonyba?

4. Milyen összeget jelent a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti „teljes hitelösszeg”, és a „lehívás összege” a THM kiszámításához az ezen irányelv I. mellékletében rögzített képlet alapján, ha i. a hitelmegállapodás formálisan pontosítja a fizetendő hitel összegét, de ii. megállapodnak abban, hogy a kölcsönadó díjkövetelését és az első hiteltörlesztő részlet(ek)et

beszámítják az említett összegbe, és így az ily módon beszámított összegeket valójában sohasem fizetik ki a fogyasztónak, hanem azok mindvégig a kölcsönadó rendelkezésére állnak? Befolyásolja-e az ilyen összegek beszámítása a számítást?

5. Annak vizsgálata körében, hogy a szankciós kikötés a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében tisztességtelen, szükséges-e értékelni az ilyen kikötések összes együttes hatását a megállapodásban attól függetlenül, hogy a hitelező megköveteli-e azok teljes mértékű teljesítését, és attól függetlenül, hogy azok némelyike a nemzeti jogi rendelkezések szempontjából érvénytelen, vagy csak a ténylegesen követelt és követelhető szankciók teljes összegét szükséges figyelembe venni?

6. Amennyiben a szerződéses szankciók tisztességtelenek, úgy szükséges-e mellőzni valamennyi olyan egyéni szankció alkalmazását (kizárólag együttesen vizsgálva azokat), amelyek arra engedték következtetni a bíróságot, hogy a kártérítés összege aránytalanul magas volt a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében, vagy csak azok némelyikének alkalmazása mellőzendő (és ebben az esetben milyen kritérium alapján ítélendő meg ez)?

29. Írásbeli észrevételeket Radlingerék, a Finway, a Cseh Köztársaság Kormánya, Lengyelország Kormánya, valamint az Európai Bizottság nyújtott be. A 2015. július 15-i tárgyaláson Németország és a Bizottság szóbeli észrevételeket terjesztett elő.

Értékelés

Az első kérdés

30. Az első kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy a fogyasztói hitelmegállapodásból eredő tartozással kapcsolatos fizetésképtelenségi eljárásra irányadó olyan nemzeti szabályok, amelyek: i. megkövetelik az adóstól, hogy a fő fizetésképtelenségi eljáráshoz kapcsolódó járulékos kérelmet nyújtson be a követelések valódiságának, összegének vagy rangsorának a vizsgálata érdekében; és ii. korlátozzák az azzal kapcsolatos jogát, hogy e követelések felülvizsgálatát kérje, összeegyeztethetők-e az uniós joggal, különösen pedig a 93/13 irányelvvel és a 2008/48 irányelvvel. Közvetve ez azt a kérdést is felveti, hogy az ilyen szabályok összeegyeztethetők-e az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvével. [35]

31. A 93/13 irányelvvel kapcsolatos helyzet vizsgálatával kezdek, amely irányelv olyan rendszert hoz létre, amely védi a fogyasztókat attól és megakadályozza őket abban, hogy tisztességtelen szerződési feltételek kössék őket, valamint megköveteli a tagállamoktól, hogy megfelelő és hatékony eszközökkel rendelkezzenek ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben az ilyen feltételek alkalmazását. [36] Nem vitatott, hogy Radlingerék fogyasztók, valamint hogy a kölcsönadó ezen irányelv értelmében vett szolgáltató.

32. Az egyenértékűség elvét illetően a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló végzésében megállapítja, hogy a fizetésképtelenségi eljárást lefolytató bíróság egyetlen okból sem vizsgálhatja a követelések valódiságát, összegét vagy rangsorát, kivéve ha az érintett személy – a vagyonfelügyelő, valamelyik hitelező vagy (ahogy a jelen esetben) az adós – járulékos kérelmet nyújt be. Ez a helyzet nem különbözik akkor, amikor a fizetésképtelenségi eljárás a fogyasztókkal kötött

35 — A tagállamok feladata az olyan eljárási szabályok vagy feltételek meghatározása, amelyek az uniós jog által biztosított védelem biztosítására irányuló kereseteket szabályozzák (a nemzeti eljárási autonómia elve). Ez az elv ahhoz a feltételhez kötött, hogy az ilyen szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint azok, amelyek a hasonló nemzeti keresetekre vonatkoznak (az egyenértékűség elve), és nem tehetik rendkívül nehézzé az uniós jog által a fogyasztókra ruházott jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve); lásd például: Banco Español de Crédito ítélet, C-618/10, EU:C:2012:349, 46. pont; ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, EU:C:2015:637, 51. pont.

36 — Lásd a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és a 7. cikkét. Lásd még: Pohotovosť-végzés, C-76/10, EU:C:2010:685, 41. pont.

szerződésből eredő tartozásra vonatkozik. Következésképpen nem áll a Bíróság rendelkezésére arra utaló információ, hogy az olyan nemzeti eljárási szabályok, amelyek az adóstól járulékos kérelem benyújtását követelik meg – azért, hogy például vitassa a hitelező követelésének érvényességét azon az alapon, hogy az a szerződés, amelyből ez a követelés származik, összeegyeztethetetlen az uniós fogyasztóvédelmi szabályokkal –, kedvezőtlenebbek, mint azok, amelyek a más hasonló nemzeti kereseteket rendezik.

33. A tényleges érvényesülés elvét illetően az állandó ítélkezési gyakorlat szerint minden olyan helyzetben, amelyben felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi-e az uniós jog alkalmazását, azt kell megvizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt.[37] Ebből a szempontból adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve.[38]

34. A kérdéses nemzeti eljárási szabályok tükrében lehetetlen vagy rendkívül nehéz-e a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróság számára a fogyasztói hitelmegállapodásból eredő követelések valódiságának, összegének vagy rangsorának a vizsgálata, és ezek a szabályok rendkívül nehézzé teszik-e a fogyasztónak minősülő adós számára a bejelentetett követelés vitatását?

35. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az említett szabályok értelmében a járulékos eljárásban nem vizsgálhatja az első követelés (3 045 991 CZK) jogszerűségét, mivel ez a követelés biztosított. A második követeléssel (1 359 540 CZK) kapcsolatos járulékos kérelmet vizsgálhatja, ugyanis ez a követelés végrehajtható és nem biztosított. Mindazonáltal ez a vizsgálat jelentős korlátozások tárgyát képezi. Az ilyen nem biztosított követelések kizárólag valódiságuk, összegük vagy a fizetésképtelenségi eljárásban elfoglalt rangsoruk alapján vizsgálhatók, és az adósok csak azon az alapon vitathatják azokat, hogy a követelés megszűnt vagy elévült.[39]

36. Ezen különleges jellemzők eredményeképpen a Radlingerék helyzetében lévő adósok számára lehetetlen a biztosított követelések vitatása. Különösen, amikor a biztosított követelések a fogyasztói hitelmegállapodásokból eredő tartozásokra vonatkoznak, sem a követelés valódisága, sem pedig a fizetendő összeg kiszámítása nem vitatható. A tartozás alapjául szolgáló szerződés uniós fogyasztóvédelmi szabályokkal való összeegyeztethetőségével kapcsolatos kérdés alapvető az említett két tényező pontos meghatározásához. Amennyiben a fogyasztóvédelmi szabályokat nem tartották tiszteletben, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében vett következmény azt jelenti, hogy a tartozást keletkeztető szerződés kikötései tisztességtelennek tekintendők, és azok nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályok még abban is megakadályozzák az eljáró bíróságot, hogy elvégezze a szükséges vizsgálatot, valamint nem teszik lehetővé magának az adósnak azt, hogy keresetet terjesszen elő.

37. Ez összeegyeztethetetlennek tűnik számomra a tényleges érvényesülés elvével.

38. A végrehajtható nem biztosított követelésekkel összefüggésben úgy tűnik, hogy ha nem is lehetetlen, bizonyára rendkívül nehéz az adósok számára az ilyen követelések jogszerűségének azon az alapon történő vitatása, hogy a fizetésképtelenséggel összefüggő tartozás eredete (a fogyasztókkal kötött szerződés) összeegyeztethetetlen az uniós fogyasztóvédelmi szabályokkal. Igaz ugyan, hogy az adósok nyújthatnak be az ilyen követelések valódiságát, összegét vagy rangsorát (az utóbbi nem tűnik a jelen

37 — Lásd újabban: Faber-ítélet, C-497/13, EU:C:2015:357, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat. Az ebben az ügyben ismertetett indítványomban ettől kissé eltérő megfogalmazást javasoltam: „[...] figyelembe kell venni, hogy milyen egy adott rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt [...]”. Sharpston főtanácsnok Faber-ügyre vonatkozó indítványa, C-497/13, EU:C:2014:2403, 59. pont.

38 — Lásd: Asturcom Telecomunicaciones ítélet, C-40/08, EU:C:2009:615, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

39 — Lásd a fenti 12–14. pontot.

esetben relevánsnak) vitató járulékos kérelmeket, azok az indokok, amelyek alapján így járhatnak el, korlátozottak. A releváns nemzeti szabályok nem biztosítják magának a bíróságnak azt, hogy megvizsgálja a fogyasztói hitelmegállapodásból eredő követelések valódiságát vagy összegét, az adósok pedig csak arra hivatkozhatnak, hogy a végrehajtható nem biztosított követelések megszűntek vagy elévültek. Úgy tűnik számomra, hogy az ilyen szabályok tulajdonképpen megakadályozzák az adósoknak minősülő fogyasztókat abban, hogy vitassák az ilyen nem biztosított követelések valódiságát vagy összegét, miközben az említett követelések olyan kikötéseken alapulnak, amelyeket a 93/13 irányelv kifejezetten tilt. [40]

39. Ezért arra a következtetésre jutottam, hogy a 93/13 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétesek az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti eljárási szabályok, amelyek: i. nem teszik lehetővé a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróság számára a járulékos kérelem elbírálása során a fogyasztói hitelmegállapodásból eredő végrehajtható nem biztosított követelések valódiságának, összegének vagy rangsorának a hivatalból történő vizsgálatát; ii. nem teszik lehetővé az ilyen bíróság számára a biztosított követelés jogszerűségének hivatalból történő vizsgálatát; és iii. lehetetlenné és/vagy rendkívül nehézzé teszik az adósnak minősülő fogyasztó számára a végrehajtható nem biztosított követelés vitatását, amikor az ilyen követelések a fogyasztói hitelmegállapodásból erednek, jóllehet a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróság rendelkezik az ezen feladat elvégzéséhez szükséges jogi és ténybeli információkkal.

40. A kérdést előterjesztő bíróság azzal kapcsolatban is iránymutatást kér, hogy a kérdéses nemzeti eljárási szabályok ellentétesek-e a 2008/48 irányelv 22. cikkének (2) bekezdésével. Meglátásom szerint szükségtelen az első kérdés ezen aspektusára válaszolni. A 22. cikk (2) bekezdése annak a biztosítását követeli meg a tagállamoktól, hogy a fogyasztók ne mondhassanak le a nemzeti jognak a 2008/48 irányelvet végrehajtó vagy annak megfelelő rendelkezéseiben rájuk ruházott jogokról. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben ismertetett, a 22. cikk (2) bekezdése értelmében a fogyasztóknak a jogaikról való lemondására irányadó egyetlen nemzeti szabály sem tűnik a jelen ügyben relevánsnak. Továbbá a kérdést előterjesztő bíróság által bemutatott ténybeli háttérből nem derül ki, hogy Radlingerék lemondtak azokról a jogokról, amelyeket az irányelvet végrehajtó nemzeti rendelkezések ruháztak rájuk. Ebből az következik, hogy a 2008/48 irányelv 22. cikke (2) bekezdésének nincs nyilvánvaló kihatása arra kérdésre, hogy a kérdéses nemzeti szabályok ellentétesek-e az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvével.

A második kérdés

41. A második kérdésben a kérdést előterjesztő bíróság két alkérdést vet fel. Először is, a nemzeti bíróságnak hivatalból kell-e megvizsgálnia azt, hogy a hitelező elmulasztotta a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettség teljesítését, jóllehet maga az adós nem hivatkozott erre az indokra? Másodszor, ha a hitelező elmulasztotta ennek a tájékoztatási kötelezettségnek a teljesítését, érvénytelen-e ezért a hitelmegállapodás, ahogy azt a nemzeti jog előírja?

42. Ezeknek a kérdéseknek a megvizsgálása előtt emlékeztetek arra, hogy az alapeljárás tárgyát képező hitelmegállapodás értelmében Radlingerék megállapodtak abban, hogy biztosított kölcsönt vesznek fel, valamint hogy az ezt követő fizetésképtelenségi eljárás az e tartozáshoz kapcsolódó *két követelésre* vonatkozik. Az első követelés (3 045 991 CZK) három módon biztosított, beleértve az ingatlanjelzálog formájában fennálló biztosítékot. A második követelés (1 359 540 CZK) Radlingerék késedelmének következtében a hitelmegállapodásban előírt szankcióból áll.

40 — Lásd a 93/13 irányelv I. melléklete 1. pontjának e) alpontjával összefüggésben értelmezett 3. cikkének (1) bekezdését.

43. Maga a hitelmegállapodás, nem pedig az abból eredő tartozások vagy a hitelező követelései tartoznak a 2008/48 irányelv hatálya alá. Ugyanakkor az olyan hitelmegállapodásokat, amelyek fedezete ingatlanjelzálog, kifejezetten kizárták a 2008/48 irányelv hatálya alól (a 2. cikk (2) bekezdésének a) pontja). A Bizottság észrevételeiben megállapítja, hogy a nemzeti átültető rendelkezések hatálya tágabb, mint a 2008/48 irányelv 2. cikkének a hatálya, mivel azok az olyan hitelmegállapodásokat is magukban foglalják, amelyek biztosítéka ingatlanjelzálog. Ez az álláspont nem összeegyeztethetetlen a 2008/48 irányelv célkitűzéseivel. A tagállamok jogosultak fenntartani vagy bevezetni az uniós jognak megfelelően a 2008/48 irányelv hatálya alá nem tartozó hitelmegállapodásokra vonatkozóan olyan nemzeti jogszabályokat, amelyek megfelelnek ezen irányelv valamennyi rendelkezésének vagy egyes rendelkezéseinek. [41]

44. Továbbá az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatal iránti eljárás keretében kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság hatáskörébe tartozik annak megítélése, hogy ítélete meghozatalához szükségesnek tartja-e az előzetes döntéshozatalt, valamint hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések relevánsak-e. [42] Az előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság általi elutasítása csak abban az esetben lehetséges, amennyiben nyilvánvaló, hogy az uniós jog kért értelmezése nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdésekre hasznos választ adjon. [43] Nem ez a helyzet a jelen ügyben. Így legalábbis nem nyilvánvaló, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének értelmezése nem lehet releváns az alapeljárásban az első követeléssel kapcsolatos jogvita megoldásához. [44]

45. A kérdéses nemzeti jogszabályokat következésképpen a 2008/48 irányelv Bíróság által adott értelmezésének megfelelően kell alkalmazni.

46. A jelen ügyben az elemzés szempontjából nem számít az, hogy az a hitelmegállapodás, amelyből a biztosított tartozás ered, a Cseh Köztársaság átültető rendelkezéseinek a hiányában nem tartozott volna-e a 2008/48 irányelv hatálya alá, valamint hogy a nem biztosított tartozásokat ez az irányelv szabályozná-e. Ezért jobb, ha ezek a kérdések nyitva maradnak, és a jövőben előforduló olyan ügyben kerülnek megvizsgálásra, amelyben relevánsak.

47. Ezt követően megjegyzem, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének d) pontja 22 olyan információ listáját tartalmazza, amelyet a hitelmegállapodásban pontosítani kell. Szükséges-e annak a meghatározása, hogy a nemzeti bíróságnak hivatalból kell-e vizsgálatot folytatnia mindezen információval összefüggésben?

48. A 2008/48 irányelv szabályozási rendszere előírja, hogy a fogyasztók tájékoztatást kapjanak mind a hitelmegállapodás megkötése előtt, mind pedig magában a megállapodásban. [45] A 10. cikkben („A hitelmegállapodásokban feltüntetendő információk”) listázott információk visszatükrözik az 5. cikkben („Szerződéskötést megelőző tájékoztatás”) pontosított 19 információt, és mindkét rendelkezés célja annak a biztosítása, hogy a fogyasztót teljes körűen tájékoztassák. [46]

41 — Lásd: a 2008/48 irányelv fenti 6. pontban idézett (10) preambulumbekezdése; SC Volksbank România ítélet, C-602/10, EU:C:2012:443, 40–43. pont.

42 — SC Volksbank România ítélet, C-602/10, EU:C:2012:443, 48. pont.

43 — SC Volksbank România ítélet, C-602/10, EU:C:2012:443, 49. pont.

44 — SC Volksbank România ítélet, C-602/10, EU:C:2012:443, 50. pont; Pohotovosť-végzés, C-76/10, EU:C:2010:685, 33–35. pont.

45 — Lásd a fenti 9. pontot.

46 — Lásd a 2008/48 irányelv (19) és (31) preambulumbekezdését.

49. A kérdést előterjesztő bíróság a jelen esetben azzal kapcsolatban kér iránymutatást, hogy a nemzeti bíróságnak hivatalból kell-e megvizsgálnia azt, hogy teljesült-e a 10. cikk (2) bekezdésének d) pontjában szereplő azon kötelezettség, hogy tájékoztassák a fogyasztót „a teljes hitelösszeg és a hitel lehívására vonatkozó feltételek" tekintetében. Figyelembe kell-e vennie a nemzeti bíróságnak a kölcsönadó azon információ szolgáltatásával kapcsolatos mulasztását, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság a teljes hitelösszegre vonatkozó „helyes" információként ír le? A figyelembe veendő ténybeli helyzet alapján a hitelmegállapodás olyan hitelösszeget határoz meg, amelyet a fogyasztónak meg kell fizetni, azonban a megállapodás értelmében a kölcsönadó költségeit (például a kezelési költségeket, valamint a kamat első törlesztőrészleteit) be kell számítani a kölcsön összegébe, és az ezeket a költségeket képviselő összegeket valójában soha nem bocsátják a fogyasztó rendelkezésére. Amikor a teljes hitelösszeg magában foglalja az ilyen költségeket, a THM alacsonyabb ahhoz képest, mint amekkora akkor lenne, ha az ilyen költségeket levonnák a ténylegesen kifizetett összegből.[47] A kérdést előterjesztő bíróság ezért kérdezi, hogy a nemzeti bíróságnak hivatalból kell-e vizsgálnia a hitelezőnek a 10. cikk (2) bekezdésének d) pontjában megkövetelt, a teljes hitelösszeggel kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségének az elmulasztását.

50. Ez a kérdés az alapeljárás kimenetele szempontjából különösen releváns: ha a kérdést előterjesztő bíróság úgy találja, hogy a fogyasztót nem tájékoztatták a teljes hitelösszegről, eltérő kamatláb kerül alkalmazásra, és az egyéb megállapodásokat érvénytelennek kell tekinteni.[48]

51. A Bíróság számos alkalommal úgy ítélte meg, hogy a nemzeti bíróságoknak az uniós fogyasztóvédelmi jogszabályok egyes rendelkezéseit hivatalból kell alkalmazniuk. Ezt a követelményt „az a megfontolás igazolta, hogy az irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, és fennáll az a nem elhanyagolható kockázat, hogy a fogyasztó többek között tájékozatlanságból nem hivatkozik a védelmét szolgáló jogszabályra"[49]. A Bíróság akkor alkalmazta ezeket az elveket (például), amikor megállapította a fogyasztó jogát ahhoz, hogy a 87/102 irányelv[50] 11. cikkének (2) bekezdése értelmében a hitelezővel szembeni jogorvoslathoz való jogát gyakorolja, valamint a fogyasztó azon jogával összefüggésben, hogy az üzlethelyiségen kívül kötött szerződéstől elálljon.[51] A Faber-ítéletben[52] egy gépjármű-adásvételi szerződés alapján az eladó által a vevőnek nyújtandó jótállásra vonatkozó kérdés merült fel, és a nemzeti bíróság azzal kapcsolatban kért iránymutatást, hogy köteles-e hivatalból vizsgálni a vevőnek az 1999/44/EK irányelv[53] 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett fogyasztói minőségét, jóllehet F. Faber a nemzeti eljárás során nem hivatkozott erre a minőségre.

52. Meglátásom szerint ugyanezek az elvek hasznosan alkalmazhatók annak a vizsgálatához, hogy az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló nemzeti eljárási szabályok az uniós jog alkalmazását lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszik-e. Más szavakkal: összeegyeztethetők-e ezek a nemzeti szabályok a tényleges érvényesülés elvével?[54]

47 — Lásd lentebb az 59. és azt követő pontokat, ahol a negyedik kérdéssel foglalkozom.

48 — Lásd a fenti 16. pontot.

49 — Lásd: Faber-ítélet, C-497/13, EU:C:2015:357 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

50 — A fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1986. december 22-i tanácsi irányelv (HL 1987. L 42., 48. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 326. o.). Lásd még: Rampion és Godard ítélet, C-429/05, EU:C:2007:575, 60–65. pont.

51 — Lásd: Martín Martín ítélet, C-227/08, EU:C:2009:792.

52 — Lásd: Banco Español de Crédito ítélet, C-618/10, EU:C:2012:349, 45–57. pont; Faber-ítélet, C-497/13, EU:C:2015:357, 46. pont.

53 — A fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló, 1999. május 25-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1999. L 171., 12. pont; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 4. kötet, 223. o.).

54 — Lásd a fenti 35. lábjegyzetet.

53. A nemzeti fizetésképtelenségi eljárásra irányadó eljárási szabályoknak a kérdést előterjesztő bíróság általi leírása alapján nyilvánvaló, hogy a nemzeti bíróságok nem vizsgálhatják azt, hogy teljesült-e az a követelmény, amely szerint a hitelezőknek biztosítani kell az adósoknak minősülő fogyasztók számára a 10. cikk (2) bekezdésének d) pontjában megkövetelt információkat. Ebből a leírásból az is kitűnik, hogy Radlingerék maguk nem tudták ezt a kérdést felvetni.

54. A fogyasztók számára szükségesek a 10. cikk (2) bekezdésének d) pontjában foglalt információk: i. azért, hogy lehetővé tegyék számukra annak az összegnek a megállapítását, amelyet a hitelért fizetnek; ii. hogy eldöntsék azt, hogy máshol kedvezőbb megállapodást érthetnek-e el; valamint iii. hogy úgy szervezzék meg személyes pénzügyeiket, hogy elkerüljék a fizetésképtelenséggel járó akadályokat és hátrányokat. Ezek a tényezők összhangban állnak a 2008/48 irányelv azon célkitűzéseivel, hogy biztosítsák a magas szintű fogyasztóvédelmet, valamint hogy valódi belső piacot lehessen létrehozni.[55] A teljes hitelösszegre vonatkozó információ a fogyasztói hitelmegállapodás értelmében a THM kiszámítása szempontjából releváns.[56] A lehívásra vonatkozó feltételek még kiemelkedőbb jelentőséggel bírhatnak a fogyasztó számára: a hitelmegállapodás értelmében mennyi pénzt bocsátanak a rendelkezésére?

55. Ha a nemzeti eljárási szabályok megakadályozzák az adóssá vált fogyasztót abban, hogy hivatkozzon a hitelező 10. cikk (2) bekezdésének d) pontja szerinti tájékoztatási kötelezettségének elmulasztására, a fogyasztó nem részesül a 2008/48 irányelv által biztosított védelemben.

56. Az, hogy a jelen eljárásban ez a tájékoztatás megtörtént-e, vagy sem, hatással lehet a hitelező követelésének érvényességére, valamint az adós tartozásának összegére. Ha az eljáró bíróság nem vizsgálhatja meg ezt a kérdést, nem tudja meghatározni azt, hogy a fogyasztói hitelmegállapodásból eredő követelések a 2008/48 irányelvet átültető (szélesebb) nemzeti szabályok hatálya alá tartoznak-e. A szankciókat előíró nemzeti szabályokat sem alkalmazhatja akkor, amikor a hitelező nem nyújt tájékoztatást a teljes hitelösszegről és a kölcsön lehívására vonatkozó feltételekről. Ezek a nemzeti szabályok a fogyasztó tartozásának csökkenéséhez, vagy akár a megszűnéséhez is vezethetnek.

57. Ebből az következik, hogy az olyan eljárási szabályok, amelyek megakadályozzák a nemzeti bíróságot annak a megvizsgálásában, hogy teljesült-e a 2008/48 irányelv 20. cikke (2) bekezdésében d) pontjában foglalt követelmény, aláássák az ezen irányelv által biztosított védelem hatékonyságát. A nemzeti bíróságnak képesnek kell lennie arra, hogy ezt a vizsgálatot hivatalból végezze el, és amennyiben szükséges, a nemzeti jog értelmében szankciót írjon elő a tájékoztatási kötelezettség teljesítésének hiánya miatt.[57]

58. Ezért arra a következtetésre jutottam, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének d) pontját úgy kell értelmezni, hogy a fogyasztói hitelmegállapodással kapcsolatos fizetésképtelenségi eljárásban eljáró nemzeti bíróságnak hivatalból kell megvizsgálnia azt, hogy a hitelező az ebben a rendelkezésben szereplő információkat biztosította-e az adósnak, és a nemzeti jog értelmében releváns szankciókat kell előírnia arra az esetre, ha ez a kötelezettség nem teljesült.[58]

55 — Lásd a 2008/48 irányelv (6), (7), (8) és (9) preambulumbekezdését.

56 — A THM úgy került meghatározásra mint a hitel teljes költsége a teljes hitelösszeg éves százalékában kifejezve, lásd még a 2008/48 irányelv 3. cikkének i) pontját.

57 — A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak az ellenőrzése, hogy a szankciók a 2008/48 irányelv 23. cikke értelmében hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek-e. A fenti 16. pontban szereplő információ alapján úgy tűnik, hogy ez a helyzet áll fenn.

58 — Lásd: Kušionová-ítélet, C-34/13, EU:C:2014:2189, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

A negyedik kérdés

59. Olyan körülmények között, amikor a hitelmegállapodás meghatároz egy kifizetendő hitelösszeget, azonban megállapodnak abban, hogy a kölcsönadó díjköveteléseit és az első hiteltörlesztő részlet(ek)et beszámítják ebbe a hitelösszegbe, és így ezeket a beszámított összegeket valójában sohasem fizetik ki a fogyasztónak, hanem azok továbbra is a kölcsönadó rendelkezésére állnak: i. milyen összeget jelent a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének d) pontja értelmében a „teljes hitelösszeg"; ii. ezen irányelv I. mellékletében a THM számítási képletében mi a „lehívás összege"; és iii. ezen összegek beszámítása befolyásolja-e ezt a számítást?

60. A „teljes hitelösszeg" a 3. cikk (1) bekezdésében a következőképpen került meghatározásra: „egy hitelmegállapodás értelmében rendelkezésre bocsátott felső összeghatár vagy teljes összeg". A 2008/48 irányelv szövege ugyanakkor nem rendelkezik arról, hogy ez az összeg a kölcsön azon összegén kívül, amelyet a fogyasztó ténylegesen kap, magában foglal-e olyan költségeket – mint a kezelési költségek és bármely kezdeti kamatfizetés –, amelyeket a kölcsönadó megtartott, és soha nem fizetett ki a fogyasztónak; vagy azt jelenti-e, hogy a fogyasztó által kapott összeg ilyen költségeket nem tartalmaz.[59]

61. A Bizottság, a Cseh Köztársaság, Németország és Lengyelország egyetért abban, hogy a teljes hitelösszeg az utóbbit jelenti. Ezek a felek abban is egyetértenek, hogy amennyiben a teljes hitelösszeget ehelyett úgy határoznák meg, hogy hozzáadnák az ilyen költségeket a fogyasztónak ténylegesen kifizetett összeghez, ez azzal a hatással járna, hogy alacsonyabbnak tűnő THM-et keletkeztetne ahhoz képest, mint amekkora akkor lenne, ha a teljes hitelösszeget kizárólag a fogyasztónak fizetendő összeg alapján, az ilyen költségek nélkül számítanák ki. Sem Radlingerék, sem pedig a Finway nem tett megjegyzést e tekintetben.

62. Úgy tűnik számomra, hogy az „egy hitelmegállapodás értelmében *rendelkezésre bocsátott* [...] teljes összeg"[60] kifejezés hagyományos jelentése „a kölcsönnek a kölcsönadó költségei nélküli összege". Ez az az összeg, amelyet ténylegesen a fogyasztónak fizetnek, és ezért azt felhasználásra a fogyasztó rendelkezésére bocsátják. Ez az összeg a 2008/48 irányelv I. mellékletében a THM kiszámításához szükséges képletben a lehívás összegének is megfelel.

63. Az ilyen olvasat a 2008/48 irányelv szerkezetével is összeegyeztethető, amennyiben a 3. cikk h) pontja úgy rendelkezik, hogy „a fogyasztó által fizetendő teljes összeg: a teljes hitelösszegnek és a hitel fogyasztó által viselt teljes költségének összege". Ha a „teljes hitelösszeg" magában foglalná az olyan költségeket, mint a kamatfizetések és a kezelési költségek, ezeket a költségeket a fogyasztó által fizetendő teljes összeg meghatározásakor kétszer számolnák el: egyszer a „teljes hitelösszeg" meghatározásakor, majd újra a 3. cikk g) pontjában meghatározott, a hitel fogyasztó által viselt teljes költsége összegének meghatározásakor. Ez az irányelv szerkezetét inkoherenssé tenné.

64. Azok a költségek, amelyeknek a megfizetése a hitelmegállapodás értelmében követelhető a fogyasztótól, jellegüknél fogva különbözhetnek, és azokat a hitelezők különböző módszerek és változók felhasználásával számíthatják ki.[61] Ha a THM kiszámításához ilyen tényezők kerülnének figyelembevételre, az alááshatná a 2008/48 irányelvnek a hitelajánlatok átláthatóságával és

59 — A Bizottság „a költségekkel és a teljeshiteldíj-mutatóval összefüggésben a 2008/48/EK irányelv (a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló irányelv) alkalmazásáról szóló iránymutatás" című SWD (2012) 128 final bizottsági munkadokumentum (a továbbiakban: a 2008/48/EK irányelv alkalmazásáról szóló bizottsági iránymutatás) 11. oldalán a 12. lábjegyzetben egy példát hoz fel. A hitelező 5000 EUR-t biztosít, de megállapodik a fogyasztóval abban, hogy a 100 EUR-t képviselő költségek ezen teljes összegből kerülnek kifizetésre, nem pedig a fogyasztó egyéb forrásaiból. A fogyasztó tehát szabadon használ fel 5 000 EUR mínusz 100 EUR = 4 900 EUR összeget. A Bizottság ez utóbbi összeget úgy tekinti, hogy az a 2008/48 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett teljes hitelösszeg.

60 — Kiemelés tőlem.

61 — Lásd: a 2008/48/EK irányelv alkalmazásáról szóló bizottsági iránymutatás, 5. o.

összehasonlíthatóságával kapcsolatos célkitűzéseit. Ha a költségeket nem egységes szabályokra való hivatkozással számítják ki, azoknak a „teljes hitelösszegbe" való beszámítása megnehezíti – hacsak nem lehetetlenné teszi – a reális összehasonlítást. Az ilyen költségeket következésképpen ki kell zárni a THM kiszámításából, pontosan azért, hogy biztosítsák az átláthatóságot és az összehasonlíthatóságot.

65. Végül hangsúlyozom, hogy a 2008/48 irányelv egy teljes harmonizációra irányuló jogszabály.[62] Ennélfogva alapvető fontosságú az, hogy a „teljes hitelösszeget" és az I. mellékletben szereplő képlet alkalmazása szempontjából a lehívással kapcsolatos összegeket a tagállamokban ugyanúgy értelmezzék.

66. Következésképpen úgy vélem, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének d) pontjában foglalt „teljes hitelösszeg" olyan összegekre vonatkozik, amelyeket a 3. cikk (1) bekezdése értelmében vett hitelmegállapodás alapján bocsátottak a fogyasztó rendelkezésére; ezek azok az összegek, amelyeket a kölcsönadó ténylegesen a fogyasztónak fizet, és ezért azokat felhasználásra a fogyasztó rendelkezésére bocsátotta, de nem foglalnak magukban a hitelezőnek járó egyetlen költséget sem. Az ezen irányelv I. mellékletében szereplő, a THM kiszámításához használt képletben a lehívás megegyezik a teljes hitelösszeggel.

A harmadik kérdés

67. A harmadik kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy a 93/13 irányelv és a 2008/48 irányelv rendelkezései közvetlen hatállyal rendelkeznek-e, különös tekintettel arra a körülményre, hogy az alapeljárás magánszemélyek közötti „horizontális" jogvitára vonatkozik.

68. Úgy tűnik számomra, hogy ez a kérdés szigorú értelemben véve irreleváns.

69. Mindkét irányelv rendelkezései átültetésre kerültek a nemzeti jogba. Ezért az alapeljárásban szereplő egyik félnek sem szükséges azokra közvetlenül hivatkoznia.

70. Mivel az alapeljárás tárgyát képező jogvita a fogyasztó és a szolgáltató között zajlik, egyik fél sem hivatkozhat a 93/13 irányelv vagy a 2008/48 irányelv közvetlen hatályára. Mindazonáltal az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a magánszemélyek közötti jogvitákban eljáró nemzeti bíróság a belső jogi rendelkezések alkalmazása során a nemzeti jog valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és azokat – amennyire csak lehetséges – az irányelv szövegének és céljának megfelelően értelmezni oly módon, hogy az általa követett céllal összhangban álló eredményre jusson.[63]

Az ötödik és a hatodik kérdés

71. Az ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság a 93/13 irányelv melléklete 1. pontja e) alpontjának értelmével kapcsolatban kér iránymutatást. A hatodik kérdése arra irányul, hogy a jelen ügyben szóban forgóhoz hasonló szerződéses szankciók ezen irányelv értelmében tisztességtelenek-e, és amennyiben igen, a nemzeti bíróságoknak valamennyi ilyen kikötés vagy közülük csak néhány alkalmazásától kell-e eltekinteniük. E két kérdéssel együttesen foglalkozom.

72. A 93/13 irányelv melléklete 1. pontja e) alpontjának megfelelően az olyan feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól aránytalanul magas összeg megfizetését követelik meg kártérítés címén, az irányelv értelmében tisztességtelenek, következésképpen pedig a 6. cikk (1) bekezdése szerint nem jelentenek kötelezettséget.

62 — Lásd a (9) preambulumbekezdést.

63 — Lásd például: Mengozzi főtanácsnok Rampion és Godard ügyre vonatkozó indítványa, C-429/05, EU:C:2007:199, 31–33. pont; Faber-ítélet, C-497/13, EU:C:2015:357, 33. pont.

73. A Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése és 4. cikkének (1) bekezdése azzal kapcsolatos általános kritériumokat határoz meg, hogy az irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltételek tisztességtelenek-e. E jogi háttér alapján a nemzeti bíróságok feladata annak a meghatározása, hogy egy meghatározott feltétel a 3. cikk (1) bekezdése értelmében tisztességtelen-e.[64] Az ezen értékelés szempontjából releváns kritériumok valamely pénzügyi vállalkozásnak a fogyasztó tárgyalási helyzetéhez képesti viszonylagos súlyát, valamint azt foglalják magukban, hogy a szankciós kikötések olyan előre kidolgozott szabványfeltételek-e, amelyeket Radlingerékkel nem tárgyaltak meg, ezért ők nem befolyásolták e kikötések tartalmát.[65]

74. A hitelmegállapodásban lévő összes ilyen kikötés együttes hatásának értékelése szükséges, mivel azok sikeres jogi kifogásolás hiányában alkalmazandók. (Mindazonáltal előfordulhat az, hogy a fogyasztó nincs tudatában annak, hogy vitathatja az ilyen kikötéseket, vagy pedig képtelen annak a megtételére költségindokok, vagy pedig amiatt, hogy az a nemzeti eljárási szabályokkal ellentétes.)

75. A 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második része kifejezetten előírja, hogy az eladóval vagy szolgáltatóval és a fogyasztóval kötött szerződés „változatlan feltételekkel" továbbra is köti a feleket, ha ez a szerződés „a tisztességtelen feltételek kihagyásával" is teljesíthető. Ennélfogva „a nemzeti bíróságok kötelesek eltekinteni a tisztességtelen feltétel alkalmazásától annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában, de nem jogosultak arra, hogy a feltétel tartalmát módosítsák"[66]. Ebből az következik, hogy amennyiben a szankciós kikötések a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében tisztességtelenek, a nemzeti bíróságoknak az *összes* ilyen kikötéstől, nem pedig pusztán néhánytól kell eltekinteniük.

76. A 93/13 irányelv értelmében a fogyasztók számára biztosított védelemhez fűződő közérdek jellegére és fontosságára tekintettel a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy „megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását" (a 7. cikk (1) bekezdése). Ha a nemzeti bíróság jogosult lenne arra, hogy az ilyen szerződésekben foglalt tisztességtelen feltételek tartalmát módosítsa, e lehetőség (paradox módon) sérthetné a 7. cikk által elérni kívánt hosszú távú célt, mivel „gyengítené az eladókra vagy szolgáltatókra azáltal gyakorolt visszatartó erőt, hogy az ilyen tisztességtelen feltételeket a fogyasztók vonatkozásában egészen egyszerűen nem alkalmazzák"[67].

77. Ha a nemzeti bíróság úgy találja, hogy a szankciós kikötések a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében tisztességtelenek, a megállapodásban szereplő valamennyi ilyen kikötés együttes hatását szükséges-e inkább figyelembe venni, vagy a vizsgálatnak azokra a kikötésekre kell-e korlátozódnia, amelyeknek a teljesítését a kölcsönadó megköveteli, vagy pedig el kell-e tekinteni azoktól a kikötésektől, amelyek a nemzeti jog értelmében érvénytelennek minősülnek?

78. Meglátásom szerint a szankciós kikötések együttes hatását szükséges figyelembe venni.

79. Először is, ez az álláspont összeegyeztethető a 93/13 irányelv azon célkitűzéseivel, amelyek szerint meg kell szüntetni a tisztességtelen feltételek fogyasztókkal kötött szerződésekbe foglalásának gyakorlatát, valamint a fogyasztókat meg kell védeni attól, hogy a náluk erősebb alkupozícióban lévő eladók vagy szolgáltatók visszaéljenek hatalmukkal.[68] Másodszor a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összeegyeztethető az, hogy az ilyen feltételeket teljes egészében mellőzni kell annak

64 — Lásd: Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, EU:C:2013:341, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

65 — A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése, lásd még: Pohotovosť-végzés, C-76/10, EU:C:2010:685, 57–59. pont.

66 — Lásd: Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, EU:C:2013:341, 56. és 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

67 — Lásd: Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, EU:C:2013:341, 58. pont.

68 — Lásd a 3. cikk (1) bekezdését és a 6. cikk (1) bekezdését, lásd szintén a 93/13 irányelv (4) és (9) preambulumbekezdését.

érdekében, hogy a fogyasztói hitel politikailag és gazdaságilag érzékeny területén eltántorítsák az eladókat vagy szolgáltatókat, különösen pedig a hitelezőket attól, hogy ilyen jellegű feltételeket foglaljanak a hitelmegállapodásokba. Ez az eset áll fenn különösen akkor, amikor az ilyen kikötések olyan szabványfeltételekben szerepelnek, amelyeket nem tárgyaltak meg.

80. Ezért arra a következtetésre jutottam, hogy a 93/13 irányelv 3. és 4. cikke, valamint a melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében a kérdést előterjesztő bíróságnak azt kell figyelembe vennie, hogy a fogyasztói hitelmegállapodásban szereplő valamennyi szankciós kikötés együttes hatása követeli-e meg a fogyasztótól aránytalanul magas összeg kártérítés címén való megfizetését, még akkor is, ha a kölcsönadó nem követeli meg, hogy valamennyi ilyen kikötést teljes egészében teljesítsenek, vagy ha egyes szankciós kikötéseket a nemzeti jog értelmében érvénytelennek kell tekinteni. Amennyiben a bíróság az ilyen kikötéseket tisztességtelennek találja, teljes egészében el kell tekinteni valamennyi ilyen kikötés fogyasztóra való alkalmazásától.

Végkövetkeztetések

81. A fenti megfontolások tükrében azt indítványozom, hogy a Bíróság a Krajský soud v Praze (prágai regionális bíróság) előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseire a következő választ adja:

– A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétesek az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti eljárási szabályok, amelyek: i. nem teszik lehetővé a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróság számára a járulékos kérelem elbírálása során a fogyasztói hitelmegállapodásból eredő végrehajtható nem biztosított követelések valódiságának, összegének vagy rangsorának a hivatalból történő vizsgálatát; ii. nem teszik lehetővé az ilyen bíróság számára a biztosított követelés jogszerűségének a hivatalból történő vizsgálatát; és iii. lehetetlenné és/vagy rendkívül nehézzé teszik az adósnak minősülő fogyasztó számára a végrehajtható nem biztosított követelés vitatását, amikor az ilyen követelések a fogyasztói hitelmegállapodásból erednek, jóllehet a fizetésképtelenségi eljárás keretében eljáró bíróság rendelkezik az ezen feladat elvégzéséhez szükséges jogi és ténybeli információkkal.

– A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 10. cikke (2) bekezdésének d) pontját úgy kell értelmezni, hogy a fogyasztói hitelmegállapodással kapcsolatos fizetésképtelenségi eljárást lefolytató nemzeti bíróságnak hivatalból kell megvizsgálnia azt, hogy a hitelező az ebben a rendelkezésben szereplő információkat biztosította-e az adósnak, és a nemzeti jog értelmében releváns szankciókat kell előírnia arra az esetre, ha ez a kötelezettség nem teljesült.

– A 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének d) pontjában foglalt „teljes hitelösszeget” úgy kell érteni, hogy az olyan összegekre vonatkozik, amelyeket a 3. cikk (1) bekezdése értelmében vett hitelmegállapodás alapján bocsátottak a fogyasztó rendelkezésére; ezek azok az összegek, amelyeket a kölcsönadó ténylegesen a fogyasztónak fizet, és ezért azokat felhasználásra a fogyasztó rendelkezésére bocsátotta, de nem foglalják magukban a hitelezőnek járó költségeket. Az ezen irányelv I. mellékletében szereplő, a teljeshiteldíj-mutató kiszámításához használt képletben a lehívás megegyezik a teljes hitelösszeggel.

– A 93/13 irányelv 3. és 4. cikke, valamint a melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak a meghatározása, hogy a hitelmegállapodásban szereplő szankciós kikötések együttes hatása követeli-e meg a fogyasztótól aránytalanul magas összeg kártérítés címén való megfizetését, még akkor is, ha a kölcsönadó nem követeli meg, hogy valamennyi ilyen kikötést teljes egészében teljesítsenek, vagy ha egyes szankciós kikötéseket a

nemzeti jog értelmében érvénytelennek kell tekinteni. Amennyiben a bíróság az ilyen kikötéseket tisztességtelennek találja, teljes egészében el kell tekinteni valamennyi ilyen kikötés fogyasztóra való alkalmazásától.